ەكپىندەي ىلگەرلەگەن 5 جلدا

شارت ـ جاعداي ازىرلەنىپ، ٴانجۇر قستاعنان جاڭا لەپ ەستى

جاڭا ناتيجە جاراتۋ جاڭا وزگەرستى شاتتانا كورۋ

☐ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى ۋي يۇڭگۇي

اتۇش قالاسى سۇنتاع اۋلنىڭ ازعان قستاعنا بارعانمزدا اسقاق بەينەمەن العا باسقان داموۋ تنىسن بايقادىق.

ازعان قستاعى اتۇش قالاسنىڭ ٴانجۇر وندرىلەتىن نەگىزگى جەرلەرنىڭ ٴبىرى، قستاقتاعى 27 ٴتۇپ ٴانجۇر اعاشنىڭ جاسى 400 جلدان اسقان. وندرىلگەن ٴانجۇر جەمىسى ساپالى بولعاندىقتان، بۇل ارا "ٴانجۇر قستاعى" دەپ اتالعان.

قستاقتا جاڭادان سالىنعان ساياحات سالت ـ سانا كوشەسى، حالقتىق تۇسەلحانا، اسحانا، شايحانا ـ كوفەحانا، نان دۇكەنى سياقتى ٴتۇرلى دۇكەندەردىڭ ەسگى قاراپايىم دا كوركەم ساۋلەتتەلگەن، سالت ـ سانا ەرەكشەلىگىنە يە؛ دۇكەندەردىڭ سىرتقى تامى ٴبىر تۇتاس اشەكەيلەنىپ، رەڭدەرى كوز تارتادى؛ اربا الباري، جارقىن جۇزدەر تامى، جىبەك جولىنداعى ستەرەولدى تۇيە تام قابىرعا سۋرەتى سياقتىلار وسى زامان لەبىنە يە اۋىل ـ قستاق ساياحاتى كارتيناسىن قۇرادى.

سالت ـ سانا كوشەسىنە كىرە بەرىستىڭ جانىندا قستاق تۇرعىندار كوميتەتى اۋلاسى بار. 9 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى قستاق پارتيا ياچەيكاسىنىڭ ورىنباسار شۋجيى لي يان بىلاي دەپ تانىستىردى: 2020 ـ جلى 9 ـ ايدان بەرى اتۇش قالاسىنداعى ٴار دارەجەلى پارتكومدار مەن ۇكىمەتتەردىڭ، جياڭسۋ ولكەسى كۇنشان قالاسىنىڭ اتۇش قالاسىنا باعىتتامالى كومەكتەسۋ الدىڭعى جاق قىزمەت گرۋپپاسىنىڭ كومەكتەسۋىندە، ازعان قستاعى 1.6 كيلومەتر كەلەتىن ٴانجۇر سالت ـ سانا كوشەسىن سالىپ، جول بويىنداعى 50 نەشە قستاق تۇرعىنىنىڭ ۇيلەرى حالقتىق تۇسەلحانا، اسحانا، دۇكەندەرگە وزگەرتىلدى.

"3 ـ رەتكى ورتالقتىڭ شينجياڭ قىزمەتى جونىندەگى اڭگىمە ٴماجلىسنىڭ اشىلۋى ٴبىزدىڭ وڭىرلىك باسىمدىقتى، ٴانجۇر كاسىپ سالاسى باسىمدىعىنا سۇيەنىپ، ازعان قستاعىن وڭتۇستىك شينجياڭ اۋىل ـ قستاق ساياحاتىنداعى جاڭا جەر بەلگىسى، اۋىل ـ قستاقتى گۇلدەندىرۋ سىناق ٴتۇيىنى ەتىپ تۇلعالاۋ سەنىمىمىز بەن بەكەمدىگىمىزدى ونان ارى نىعايتتى". لي يان بىلاي دەدى: جاڭا ساياحاتتى دامىتۋ جوباسى، ٴتۇرلى قۇرىلعىلاردى جاڭالاپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۋ جانە اۋدان، اۋىل، قستاقتىڭ كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ ساياساتتارى سىرتقا شىعىپ شارۋاشىلىق قۇرۋشىلاردى، ساۋدا ـ ساتتىق جۇمىسىنا جۇيرىك ادامداردى قستاققا قايتىپ كەلۋگە باۋراعاندىقتان، ازعان قستاعىنىڭ ساياحات كاسىبى دامىپ، شالقي ٴتۇستى.

"بۇرىن اتۇشتا كەزدەمە ساۋداسىمەن شۇعىلدانعان بولاتىنمىن. قستاقتىڭ ساياحات كاسىبىن دامىتاتىندىعىنان حابار تاپقانىمنان كەيىن قايتىپ كەلىپ، وسى دەماليس جايىنىڭ تيجاراتىن ويداعىداي جۇرگىزۋ بەكىمىنە كەلدىم". داڭكوڭ دەماليس جايىنىڭ اس ـ سۋ اۋماعىنا كىرگەنىمىزدە كەڭ زال، ادەمى اشەكەي تىلەك تىنىس بايقاتتى. دەماليس جايىنىڭ قوجايىنى ىدىرىس تۇرسۇن دەماليس جايىنىڭ بۇرىن اۋماعىنىڭ شاعىن ەكەندىگىن، قستاقتىڭ كومەكتەسۋىندە ٴوزىنىڭ زال اۋماعىن كەڭەيتىپ، جاڭادان 6 ۇلكەن بولمە بولىپ سالعاندىعىن، قازىر قوناقتاردىڭ بارعان سايىن كوبەيىپ، دەماليس جايىنىڭ ايلىق تيجارات كىرىسىنىڭ 100 مىڭ يۋان اينالاسىنا جەتكەندىگىن ايتتى.

ٴوزقرينداش قولونەر نان سەلبەستىك كووپەراتيۆىندە قۇربانجان مامەت بىرنەشە ناۋبايدى باستاپ تونار باسىندا قاربالاس جۇمىس ىستەپ جاتتى، جانىنداعى 2 ۇلكەن شارباقتا ٴيسى مۇرىندى جاراتىن سىقپا نان لىق تولىپتى.

"ٴبىز 3 ۇرپاق بويى نان جاۋىپ، قولونەردى جالعاستىرىپ كەلەمىز". قۇربانجان سالت ـ سانا كوشەسى سالىنۋدان بۇرىن ٴوزىنىڭ قالا ماڭىندا ٴبىر نان دۇكەنىن اشقاندىعىن، ايتسە دە كۇندىك ٴونىم مولشەرىنىڭ جوعارى ەمەس ەكەندىگىن ايتتى، "قستاققا قايتىپ نان سەلبەستىك كووپەراتيۆىن قۇرعاندا، قستاق ٴبىرسىپىرا ماسەلەلەردى شەشۋىمە كومەكتەستى".

قازىر قۇربانجاننىڭ نان سەلبەستىك كووپەراتيۆىندە 10 قستاق تۇرعىنى قاتىناستى، نەگىزىنەن سىقپا نان، بورمي نان جانە ۇلكەن نان وندىرەدى، سىرتقا كۇنىنە 3000 نان استام نان ساتادى.

"اس ـ سۋ كاسىبىنەن سىرت، ٴبىز ٴتۇيىندى تۇلعالاعان 'يديان ياڭگۋاڭ'، 'ٴانجۇر ٴۇيى' سياقتى بىرەگەي حالقتىق تۇسەحانالار دا تيجارات جۇرگىزۋشى دارىندىلاردى كۇش سالا ەڭگىزۋدە". لي يان بىلاي دەدى: "ٴبىر وتباسىنا ٴبىر جوبا، ٴبىر وتباسى ٴبىر ەرەكشەلىككە يە بولۋ" ۇستانىمىنا ساي، ازعان قستاعى دۇكەن قۇرىلىسى مەن نەگىزدىك قۇرىلعىلاردىڭ دارەجەسىن جوعارىلاتۋ، جاڭالاۋدى ۇزدىكسىز ىلگەرى ىلگەرىپ، باستاماسى جوعارى، ٴمانى بار، ەرەكشەلىككە يە بولۋدى قولشىنا ورىنداپ، ساياحات كاسىبىنىڭ داموۋىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتىپ، اناعۇرلىم كوپ قستاق تۇرعىندارىن يگىلىككە كەنەلتەدى.

ەگىزگى ساتى پارتيا مۇشەلەرىنىڭ كەلبەتى

چىن ۋيبين:
"بۇقارانىڭ جۇرەگىن قاي ـ قاشان دا مەيىرگە بولەيىك"

☐ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى جاڭ تيڭ

10 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى تاڭ سارىدە التاي قالاسىنىڭ اۋا تەمپەراتۋراسى تومەندەپ، 5 گرادۋسقا ٴتۇستى، التاي قالاسىنداعى لانتيان جىلۋمەن قامداۋ شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىنىڭ "پارتيا مۇشەلەرى ەكپىندىلەر اترەتى" تۇرعىندار شاعىن اۋماعىنا ىشكەرىلەي بارىپ، جىلۋ پۋنكتتەرىن، جىلۋمەن قامداۋ قۇبىر تورابىن ٴبىر ـ بىرلەي تەكسەرىپ، تۇرعىنداردىڭ جىلۋدان پايدالانۋ بارىسىنداعى ماسەلەلەرىن دەر كەزىندە شەشتى. وسى سەرىكتەستىك پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۋجيى، اعا ينجەنەر چىن ۋيبين سەرىكتەستىكتىڭ ورنالاستىرۋ كەڭەسىندەگى ۇلكەن ەكرانىنان ٴار قايسى جىلۋ اۋىستىرۋ پۋنكتتەرىنىڭ پارامەترلەرىن قاداعالاپ وتىردى.

20 جىلدىق پارتيا ستاجى بار چىن ۋيبيننىڭ جىلۋمەن قامداۋ قىزمەت ورنىندا ىستەگەنىنە 30 جىل بولدى. ول ىسىلعان تەحنيكاسىنا، قاتاڭ دا ناقتى قىزمەت ستيلىنە سۇيەنە وتىرىپ، سەرىكتەستىكتەگى بارلىق قىزمەتكەرلەردى ىنتىماقتاسا ەكپىندەي ىلگەرىلەۋگە، قيىندىقتاردان قامال الۋعا باستادى. بيىل ول داڭقپەن "اۆتونوميالى رايوندىق تاڭداۋلى كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسى" اتاعىنا يە بولدى.

"ٴبىزدىڭ بۇل ارا كونە، ەسكى شاعىن اۋماق. بيىل جىلۋمەن قامداۋ سەرىكتەستىگى جىلۋمەن قامداۋ قۇبىرىمىزدى جوبىپ تازالادى، قازىر ٴۇيىمىز وتە جىلى، ٴبىز بۇعان ٴدان ريزامىز"، ـ دەدى قالا تۇرعىنى سۇڭ جيڭ.

بۇقارانىڭ رازى ـ قوشتىعىنىڭ استارىندا چىن ۋيبين جانە ونىڭ ۇجىمىنىڭ جاساعان قۇلشىنىسى جاتىر. كونە، ەسكى تۇرعىندار شاعىن اۋماعىنىڭ قۇبىر تورابىن قورعاۋدان جابدىق اينالىسىن رەتتەۋگە دەيىن چىن ۋيبين ساپا وتكەلىن باستان ـ اياق قاتاڭ يگەردى.

بيىل 6 ـ ايدان بەرى سەرىكتەستىك جابدىقتاردى تەكسەرۋ ـ جوندەۋ مەزگىلىنە ٴوتتى، چىن ۋيبين قىزمەتتەستەرىن ەرتىپ زاۋود ۇيلەرىندە شارلاۋ ـ تەكسەرۋ جۇرگىزىپ، ۇنەمى تاڭ سارىدە دەيىن ۇستەمە جۇمىس ىستەدى. ونىڭ باستاۋىندا سەرىكتەستىكتىڭ ٴار قايسى پۋنكتتەرىنىڭ تەكسەرىپ جوندەۋ، وزگەرتۋ ينجەنەرياسى قارقىن تالابىنا ساي، ساپالى، سانالى كەپىلدىك ەتە وتىرىپ ىلگەرىلەتىلىپ، جاپالى قولشىنىستارىنىڭ ارقاسىندا قاريدارلاردىڭ جىلۋمەن قامداۋ سەرىكتەستىگىن مويىنداۋىنا يە بولدى.

كاسىپورىننىڭ جاۋاپتىسى رەتىندە، چىن ۋيبين تالاي جىلدان بەرى "قىزمەت ورنىنىڭ قاجەتىن بەتالىس ەتۋگە، قىزمەتكەرلەردى وزەك ەتۋگە، شەبەرلىكتى باستى ورىنعا قويۋعا" تاباندى بولىپ، نەگىزدىك قىزمەتتى مىقتى يگەرىپ، جۇمىسشى ـ قىزمەتكەرلەردى جوسپارلى، ٴتۇيىندى تۇردە تاربيەلەدى. بۇدان سىرت، ول پارتيا قۇرىلىسىن مىقتى يگەرۋدى، ايگىلى ماركا جاراتۋدى قىزمەتتەگى تابان تىرەر تىياناق ەتىپ، جىلۋمەن قامداۋ قىزمەتىن باعالاۋ ولشەمىن بۇرىنعى جالاڭ تەمپەراتۋرا كورسەتكىشىنەن بۇقارانىڭ تەمپەراتۋرا، ساپا، ورتانى قورعاۋ، حاۋىپسىزدىك، قىزمەت وتەۋ ورەسى جونىندەگى جالپىلىق كورسەتكىشىنە قاراي بۇرىلىس جاسادى.

"ٴبىز مەملەكەتتىڭ ەنەرگيا ۇنەمدەپ، لاس زاتتاردىڭ ىعىستىرىلىپ شىعارىلۋىن ازايتۋعا قاتىستى ساياساتتىق بەلگىلەمەلەرىن قاتاڭ اتقارىپ، جىلۋمەن قامداۋدىڭ ىعىستىرىپ شىعارۋ ولشەمىنە جەتۋىنە شىنايى كەپىلدىك ەتتىك، بيىل جوعارى ٴونىمدى قورشاعان ورتانى قورعاۋ جابدىقتارىن ەنگىزدىك. 2017 ـ جىلدان بەرى سەرىكتەستىك تازا ەنەرگيالى جىلۋمەن قامداۋدى بەلسەنە ىلگەرىلەتىپ، تازا ەلەكتر قۋاتىن تۇتىنۋعا جۇمساۋ، زياندى گازداردىڭ ىعىستىرىلىپ شىعارىلۋىن ازايتىپ، اسپانى اناعۇرلىم اشىق، سۋى اناعۇرلىم تۇنىق، تاۋى اناعۇرلىم جاسىل كورىكتى التاي قۇرۋعا بەلسەنە ۇلەس قوستىق"، ـ دەدى چىن ۋيبين.

سوڭعى جىلداردان بەرى، چىن ۋيبيننىڭ باستاۋىندا لانتيان جىلۋمەن قامداۋ شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى التاي قالاسىنىڭ سولتۇستىك اۋماعىن جىلۋمەن شوعىرلى قامداۋدى كەڭەيتىپ سالۋ ينجەنەرياسىن، ٴبىرىنشى اۋماقتاعى پار قازان ٴۇيىنىڭ قورشاعان ورتانى قورعاۋ، جاڭالاۋ نىسانىن ورىندادى. بۇدان سىرت، سولتۇستىك اۋماقتاعى تازا ەنەرگيا ارقىلى جىلۋمەن قامداۋدان ۇلگى كورسەتۋ نىسانى، وڭتۇستىك اۋماقتا جىلۋمەن قامداۋ قايناري ٴتۇيىنىن كەڭەيتىپ سالۋ (ەلەكترلى پار قازان) جىلۋمەن قامداۋ نىسانى ىسكە قوسىلىپ، وڭتۇستىك، سولتۇستىك اۋماقتاعى 2 ميلليون 500 مىڭ شارشى مەتر ٴوڭىردى كومىرسىزدەندىرۋ، تازا، شوعىرلى جىلۋمەن قامداۋدى جۇزەگە اسىردى.

"بۇقارانىڭ كوڭىلىندە ٴبىر 'تەرمومەتر' بار. ٴبىر پارتيا مۇشەسى رەتىندە، جىلۋمەن قامداۋشى رەتىندە، مەن بۇقارانىڭ ىسقاقانىنا ىسىپ، بۇقارانىڭ الاڭداعانىنا الاڭداپ، بۇقارانىڭ مۇڭ ـ مۇقتاجىن شەشىپ، قىزمەتتى ەگجەي ـ تەگجەيلى ىستەپ، جاقسى ىستەردى ناقتى ىستەپ، ناقتى ىستەردى ويداعىداي ىستەگەندە عانا، بۇقارانىڭ جۇرەگىن قاي ـ قاشان دا مەيىرگە بولەي الامىن"، ـ دەدى چىن ۋيبين.

قۇربان نياز:
پارتيا تىلەگىن كوكەيگە بەرىك ورناتىپ، وركەن جايدىرامىن

☐ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى جاڭ جىلي

"ٴبىر كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسى رەتىندە، مەنى پارتيا باۋلىدى جانە تاربيەلەدى، مەن وقۋ ـ اعارتۋ ىستەرى، ۇلتتار ىنتىماعى ىستەرى، مادەنيەت ارقىلى شينجياڭدى نارلەندىرۋ ىستەرى ٴۇشىن اناعۇرلىم كوپ ۇلەس قوسىپ، ٴىس جۇزىندىك ارەكەتىممەن پارتيانىڭ مەيىرىن اقتايمىن". 10 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى ٴۇشتۇرپان اۋدانى يمامليرىم قالاشىعى مەملەكەتتىك ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل باستاۋىش مەكتەبىنىڭ باستىعى قۇربان نياز وسىنى ٴبىلدىردى.

2003 ـ جىلى قۇربان نياز وتانى ٴۇشىن تولىمدى دارىندى باۋلۋ، وقۋ ـ اعارتۋ ارقىلى شەكاراداعى بالالاردى وسى زامانعى وركەنيەتكە باستايتىن "كوپىر" سالۋ دەگەن مۇرات ـ سەنىمدى ارقالاپ، بار جيعان ـ تەرگەنىن الىپ شىعىپ، يمامليرىم قالاشىعىندا مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل باستاۋىش مەكتەبىن قۇرادى. ول وقىتۋ ۇلگەسىندە ۇزدىكسىز جاڭالىق اشىپ، ساندىزداعان بالانىڭ كوز اياسىن كەڭەيتىپ، ارماندارىن جۇزەگە اسىردى.

مەكتەپ قۇرۋ بارىسى بىردەن ٴساتتى بولا قويعانى جوق. وقۋشى قابىلداۋ قيىن، وقىتۋشىلاردىڭ مۇندا تۇراقتاپ قالۋى قيىن، وقىتۋ قۇرىلعىلارىن كەمەلدەندىرۋ قيىن، بالالاردىڭ تۇرمىس ادەتىن وزگەرتۋ قيىن بولۋ... باستاپقىدا كۇيتەگەن اتا ـ انا ەكى ۇداي كوڭىل كۇيىمەن بالالارىن قۇربان نياز اشقان مەكتەپكە اكەلىپ كىرگىزەدى. كوپ وتپەي اتا ـ انالار قۇربان نيازدىڭ بارلىق ٴىستى بالالار ٴۇشىن ىستەگەندىگىن بايقادى.

مەكتەپ تاقىپاق مۇعالىمىن ۇستەنىس ەتىپ، بالالارعا تاقىپاق ايتۋدى ۇيرەتىپ، بالالاردىڭ ۇيرەنۋ اۋەسىن جەتىلدىرەدى؛ تەلەۆيزور، ماگنيتوفون اكەلىپ بالالاردىڭ ۇيرەنۋىنە دەم بەرۋگە پايدالاندى... ٴبىر مەزگىل ارالاسقانان كەيىن، بالالار وقىتۋشىنى "ماما"، "بابا" دەپ شاقىراتىن بولدى.

بالالار تىپ ـ تىنىش وتىرىپ لەكسيا تىڭداپ، مۇقيات تاپسىرما جازىپ، "مۇعالىم" دەپ ىنتىقتاپ شاقىرا الاتىن بولعان كەزدە، اتا ـ انالار بالالاردىڭ اقىلدى بولا باستاعاندىعىن، ٴبىلىم ۇيرەنە باستاعاندىعىن بايقادى. بالالاردىڭ وزگەرىسى قۇربان نيازدىڭ جۇرەك قانىمەن توعىسىپ جاتقان ەدى.

قازىرگە دەيىن يمامليرىم قالاشىعىنداعى مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل باستاۋىش مەكتەبىندە 11 كەزەك وقۋشى باۋلىنىپ باستاۋىش مەكتەپ تاۋىستى، ونىڭ ىشىندە 825 وقۋشى شينجياڭ ىشىندەگى ورتالاۋ مەكتەپ كلاسىنا قابىلداندى، سونداي ـ اق ٴۇشتۇرپان اۋدانى تاريحىندا تۇڭعىش بولىپ چيڭحۋا داشۋەدەن وقىعان وقۋشى وسى ارادان تۇلەپ ۇشتى.

وقىتۋ ساپاسىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتۋمەن بىرگە، قۇربان نياز ەل تانۋ ساباقحاناسىن بەلسەندىلىكپەن اشىپ، وقۋشىلاردى ەسكىشە ولەڭ جىرلاردى جاتتاۋ، بەيجىڭ تەاترىن ايتۋ، حاتكەرلىككە ماشىقتانۋ سياقتىلارعا ۇيىمداستىرىپ، جۇڭحۋانىڭ تاڭداۋلى ٴداستۇرلى مادەنيەتىن جالعادى.

يمامليرىم قالاشىعىندا 2020 ـ جىلدىڭ سوڭىندا ماڭدايشالىق اسقان جۇڭحۋا مادەنيەت اۋلاسى ەرەكشە كوز تارتادى، بۇل جۇڭحۋا مادەنيەت اۋلاسىن قۇربان نياز ٴبىر ميلليون 700 مىڭ يۋان قارجى قۇراپ سالدىرىپ، اۋىلداستارىنىڭ اسپاپتىق مۋزيكا، تەاتر، حاتكەرلىك، سۋرەت سالۋ سياقتى ٴتۇرلى قىمىلدار وتكىزۋىنە ورىن ازىرلەپ بەردى.

جاقىنعى جىلداردان بەرى، قۇربان نياز "مەملەكەتتىك تاڭداۋلى كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسى"، "ۇلتتار ىنتىماعىنداعى، العا باسارلىعىنداعى مەملەكەتتىك ۇلگىلى جەكە" سياقتى كوپتەگەن داڭقتى اتاقتاردى يەنشىلەدى. ول: "داڭق ـــ شابىت، ونان دا ماڭىزدىسى، قامشى، بۇدان بىلاي بالالارعا مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل ـ جازۋدى جانە جۇڭحۋانىڭ تاڭداۋلى ٴداستۇرلى مادەنيەتىن ۇيرەنەتىن اناعۇرلىم جاقسى تۇعىر ازىرلەپ، ولاردى سوتسياليزمنىڭ سەنىمدى ٴىزباسارلارى ەتىپ باۋلىيمىن"، ـ دەدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

بالالاردى اماناتتاپ باقتىرۋ سياقتى ماسەلەلەردەن باستاپ ىسكە كىرىسىپ، ماڭىزدى ٴتۇيىندى مىقتى يگەرىپ، ولقىلىقتاردى تولىقتاپ، ساپانى جوعارىلاتقاندىقتان، حالىق تۇرمىسى ٴتىپتى دە جىلى شۋاققا بولەنىپ، باقىت اناعۇرلىم باعالى بولدى.

جالپى حالىقتىڭ سالاماتتىعىن تەكسەرۋ:
ەڭ شالعايداعى ٴبىر وتباسىنا دەيىن قامتىدى

جەمىس ـ جيدەك، كوكونىستەردى كوبىرەك تۇتىنۋ، تۇزدى، مايدى ازىراق تۇتىنۋ... جالپى حالىقتىڭ سالاماتتىعىن تەكسەرۋدەن جوعارى قان قىسىم اۋرۋىنا شالدىققاندىعى انىقتالعانان كەيىن، حوتان اۋدانى لايقا اۋىلى بۇدۇي قىستاعىنىڭ تۇرعىنى حاۋا باري اس ـ سۋ ادەتىن وزگەرتە باستادى.

"2016 ـ جىلعى سول رەتكى جالپى حالىقتىڭ سالاماتتىعىن تەكسەرۋدە مەنىڭ ناۋقاس جاعدايىم دەر كەزىندە انىقتالىپ، مەنىڭ ٴدال ۋاعىندا ەمدەلۋىمە مۇمكىندىك بولدى". 10 ـ ايدىڭ 14 ـ كۇنى حاۋا جالپى حالىقتىڭ سالاماتتىعىن تەكسەرۋدى تىلگە الاندا، العىسقا تولى كوڭىلىن باسا المادى.

2016 ـ جىلى 9 ـ ايدىڭ اياعىندا رايونىمىز جالپى حالىقتىڭ سالاماتتىعىن تەكسەرۋ ينجەنەرياسىن باستادى، حاۋانى قامتىعان شينجياڭدىق قالا، اۋىل تۇرعىندارى تۇگەلدەي جىلىنا ٴبىر رەت تەگىن سالاماتتىق تەكسەرۋدەن يگىلىكتەندى. ٴار دارەجەلى پارتكوم مەن ۇكىمەت ەمدەۋ بايلىعىن بەلسەنە ٴبىر تۇتاس جوسپارلاپ، دەنساۋلىق تەكسەرىلۋ قاراجاتىنىڭ جانە قىزمەتكەرلەردىڭ، جابدىقتاردىڭ دايىن بولۋىن بار كۇشپەن قامتاماسىز ەتتى. ٴارى شوعىرلى دەنساۋلىق تەكسەرۋ مەن وتباسىلارىنا بارىپ دەنساۋلىق تەكسەرۋدى ٴوزارا بىرلەستىرۋ ٴتاسىلى ارقىلى وسى ٴبىر كەلەلى ەمدەلۋدە تيىمدىلىك جاساۋ سايساتىمەن بۇكىلدەي قامتۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتتى.

5 جىلدان بەرى جالپى حالىقتىڭ سالاماتتىعىن تەكسەرۋ ينجەنەرياسىن ىشكەرىلەي اتقارىپ، "اۋرۋدى ەمدەۋدى وزەك ەتۋدەن" "حالىقتىڭ سالاماتتىعىن وزەك ەتۋگە" قاراي بۇرىلىس جاساۋدى زور كۇشپەن ىلگەرىلەتۋ ارقىلى رايونىمىز اۋرۋدى "ەرتە بايقاۋدى، ەرتە دياگنوز قويۋدى، ەرتە ەمدەۋدى" جۇزەگە اسىرىپ، سالاماتتىق ۇستانىمىنىڭ قامتىمىن "ەڭ سوڭعى ٴبىر كيلومەترگە" دەيىن، "ەڭ شالعايداعى ٴبىر وتباسىنا" دەيىن جەتكىزىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ سالاماتتىق ساپاسىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتتى.

"قوس شوعىرلاندىرۋ":
قارتتار مەن بالالاردىڭ باقىتىنا ارقاۋ بولدى

10 ـ ايدىڭ 14 ـ كۇنى چۇڭچياڭ مەرەكەسى، كەريا اۋدانى قاراقىر اۋىلى اۋىل ـ قستاق باقىت ۇلكەن اۋلاسىنىڭ كۇتىمدەۋشى قىزمەتكەرى اۋەزحان الىگە تاڭەرتەڭگى تاماعىن جەگىزىپ بولعانىنان كەيىن، وعان مەرەكەلىك تىلەك ايتتى. اۋەزحان اسىرلەنىپ: "قارتايعان شاعىمدا وسى ارادا باقىتتى كەنەلەمىن دەپ ويلاماعان ەدىم!"، ـ دەدى.

80 جاستاعى اۋەزحان كارىيانىڭ كورۋ قۋاتى ناشار، ٴجۇرىپ ـ تۇرۋى قولايسىز، جالعىز ٴوزى تۇرعاندا تۇرمىس ورەسى وتە تومەن بولاتىن. اۋەزحان سياقتى اۋىل ـ قستاقتاعى قيىنشىلىعى بار قارتتاردىڭ كۇتىمدەلۋ قاجەتىن قاناعاتتاندىرۋ ٴۇشىن، 2020 ـ جىلى اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم "اۋىل ـ قستاق باقىت ۇلكەن اۋلاسىن سالىپ، قيىنشىلىعى بار قارتتاردىڭ تۇرمىسىنا قارايلاسۋ ماسەلەسىن شەشۋ" جونىندە ورنالاستىرۋ جاساپ، وڭتۇستىك شينجياڭداعى 4 ايماق ـ وبلىستاعى 22 اۋداندا، 60 كۇن ىشىندە 207 اۋىل ـ قستاق باقىت ۇلكەن اۋلاسىن سالدى.

قۇرىلىس قاراجاتىن شەشىم ەتۋدەن سىرت، اۆتونوميالى رايون تاعى ٴاربىر باقىت ۇلكەن اۋلاسىنا جىلىنا 50 مىڭ يۋان قوسىمشا كومەك قاراجات ٴبولىپ، وعان كىرگەن ٴاربىر قارتقا اينا 200 يۋان تۇرمىستىق جاردەماقى بەردى، وعان ەڭ تومەنگى تۇرمىستى قامتاماسىزداندىرۋ قاراجاتى، جاسامىس قارتتارعا بەرىلەتىن قوسىمشا قاراجات، مۇگەدەكتەرگە بەرىلەتىن 2 ٴتۇرلى قوسىمشا قاراجات سياقتى ٴتۇرلى حالىققا ٴتيىمدى قوسىمشا قاراجاتتار قوسىلىپ، ٴاربىر قارتتىڭ تۇرمىسى تۇگەلدەي ٴونىمدى قامتاماسىز ەتىلدى.

5 جىلدان بەرى رايونىمىز جەرگىلىكتى ەرەكشەلىككە يە، ۇتىمدى اۋىل ـ قستاق قارتتارىن كۇتىمدەۋ قىزمەت وتەۋ رەفورماسى جانە ونى اماليلاتتا ايگىلەۋ جونىنەن بەلسەنە ىزدەنىس جاسادى. 2020 ـ جىلدىڭ اياعىندا "شوعىرلى كۇتىمگە الىنۋدى قالايتىن 'بەستە قامدالاتىن' قارتتاردى شوعىرلى كۇتىمگە الۋ مولشەرىن 100%كە جەتكىزۋ، جەتىم بالالاردى شوعىرلى باعىپ ـ قاعۋ مولشەرىن 100%كە جەتكىزۋ" (قىسقارتىپ "قوس شوعىرلاندىرۋ" دەلىنەدى) نىساناسى ۋاعىندا جۇزەگە استى.

اۋىل ـ قستاقتاعى مەكتەپكە دەيىنگى 3 جىلدىق تەگىن تاربيە:
بىردە ـ بىرەۋىن قاعىس قالدىرۋعا بولمايدى

10 ـ ايدىڭ 13 ـ كۇنى كەشكى تاماعىن ٴىشىپ بولعان سوڭ، گۇما اۋدانى گۇما قالاشىعى چىجۇۋ بالاباقشاسىنىڭ وقۋشىسى ابدۇسامي كۇراش «مەنىڭ اسىل انام» ٴانىن ايتتى. ٴان ايتىپ بولعانىنان كەيىن، ول اياعىنىڭ ۇشىمەن جەر تىرەي كوتەرىلىپ، كىشكەنتاي بەتىن شەشەسىنىڭ بەتىنە توسەدى، شەشەلى ـ بالالى ەكەۋىنىڭ جۇزدەرىنەن قۋانىش كۇلكىسى ەستى.

ابدۇسامىدىڭ شەشەسى بالاسى ٴۇيدىڭ ماڭىنداعى بالاباقشاعا كىرگەن سوڭ، ٴوزىنىڭ وت باسى، وشاق قاسىنان شىعىپ قالاشىق ەمحاناسىنىڭ تازالىقشىسى بولىپ جۇمىس ىستەپ، تۇراقتى كىرىسكە يە بولعاندىعىن ايتتى. ول بالاباقشاعا كىرگەنىنەن كەيىن بالاسىندا كوپتەگەن وزگەرىستەر بولعاندىعىن ـــ ٴسوز ـ ارەكەتى ٴتىپتى دە يبالى بولعاندىعىن بايقادى، مەملەكەتتە ٴبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ٴتىل ـ جازۋ ورەسى جوعارىلاپ، دەنەسىنىڭ دە شىمىرلاي تۇسكەندىگىن بايقاعاندىعىن ايتتى.

2016 ـ جىلى اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم "وقۋ ـ اعارتۋ ارقىلى حالىققا تيىمدىلىك جاساۋدى" حالىققا تيىمدىلىك جاسايتىن 9 ۇلكەن ينجەنەريانىڭ ٴبىرى دەپ تۇراقتاندىردى، سونداي ـ اق اۋىل ـ قستاقتاعى مەكتەپكە دەيىنگى 3 جىلدىق تەگىن تاربيەنى جالپىلاستىرۋدى وقۋ ـ اعارتۋ ارقىلى حالىققا تيىمدىلىك جاساۋداعى "1 ـ ٴنومىرلى ينجەنەريا" ەتتى. بۇكىل رايونداعى اۋىل ـ قستاقتاردا مەكتەپكە دەيىنگى تەگىن تاربيە 2 جىلدان 3 جىلعا ۇزارتىلىپ، نەگىزگە كەپىلدىك ەتۋ جالپىعا تيىمدىلىك جاساۋ تۇزىمىنە وزگەرتىلدى.

"بالاباقشانىڭ بىردە ـ بىرەۋى دە ناشار بولماۋ، بىردە ـ ٴبىر بالانى قاتاردان قالدىرماۋ" تالابى بويىنشا، 2017 ـ جىلى 9 ـ ايدا بۇكىل شينجياڭداعى ساپاسى جوعارى، ورتاسى تاماشا، جابدىقتارى تولىق جاڭادان سالىنعان جانە وزگەرتىلىپ، كەڭەيتىپ قۇرىلعان 4408 اۋىل ـ قستاق بالاباقشاسى جاپپاي پايدالانۋعا بەرىلىپ، اۋىل ـ قستاقتارداعى مەكتەپكە دەيىنگى تاربيەلەنۋ جاسىنداعى ٴبىر ميلليون 176 مىڭ 200 بالانى ۇيلەرىنىڭ ماڭىنداعى بالاباقشادا تەگىن وقىتۋدى جۇزەگە اسىردى. بىلتىر جىل اياعىنا دەيىن بۇكىل رايوننىڭ مەكتەپكە دەيىنگى تاربيەلەۋ بويىنشا جالپى بالاباقشاعا كىرۋ مولشەرى 98%تەن جوعارى بولدى.

حالىقتىڭ تىلەگى ـــ بيلىك جۇرگىزۋدەگى بەتالىس. 5 جىلدان بەرى رايونىمىز قازىنا شىعىسىنىڭ 70%تەن استامىن حالىق تۇرمىسىن قامتاماسىز ەتۋگە جانە جاقسارتۋعا جۇمساۋعا تاباندى بولىپ، بۇقارا كوڭىل ٴبولىپ وتىرعان ٴتۇيىندى ماسەلە بولسا بولعانى، ۇكىمەتتىڭ قىزمەتتى ورنالاستىرۋداعى جانە شەشۋدەگى ماڭىزدى تۇيىنىنە اينالدىردى. حالىق تۇرمىسىن ايگىلەۋدى ەرەكشەلىك ەتكەن ساياساتتىق شارالار بەينە قىسقى كۇنگى كۇن شۋاعى سەكىلدى شينجياڭداعى ٴار ۇلت بۇقاراسىن جىلى شۋاققا بولەدى.